

ده فیلم بزرگ دهه نود

حسین معزی زیبا

در سال گذشته، پیش از فرا رسیدن سال ۲۰۰۱ فهرست ده فیلم برتر دهه نود به انتخاب انجمن ملی منتظران امریکا منتشر شد. پس از آن مجامع دیگر و برخی نشریات نیز فهرست هایشان را منتشر کردند و چندی پیش یک فهرست جدید پیست و پنج تایی هم به انتخاب پنج هزار متعدد جهان متعدد شد که اسامی فیلم های منتخب شان را در این شماره نقدسینما خوانید. به هر حال هر کدام از این فهرست های ناینده نوعی سلیقه و پسند خاص است که برای مخاطبین جذابیت های متفاوتی به همراه دارد.

ما هم با کمی تأخیر تصمیم گرفتیم فهرست نقدسینما را منتشر کنیم و برای رسیدن به این منظور یک روز جلسه تشکیل دادیم و فیلم ها را پشت هم ردیف کردیم و پس از مدت های بحث و جدل و رد و قبول و سبک سنگین همیگر را به دقت شناختیم و بعضی ها کلمات و تعبیری در توصیف برخی فیلم ها و فیلم سازها به کار بردن که غیرمنتظره و حیرت انگیز بودا و قتنی فهرست آمده شد. بنادی هر کدام از مام توضیحاتی هم درباره هر فیلم بنویسیم تا به همراه فهرست منتشر شود،اما در نهایت کل کار به من حواله شد و مجبور شدم شرح ماجرا به اضافه توضیحات درباره هر فیلم را به تنها بی بنویسم!

شیوه تکارش این متن را با استفاده از فرم کلی نوشته ریچارد شیکل (پاتنون) که در شماره قبل منتشر شد انتخاب کردم دلیلش هم زیبایی مطلب شیکل است که بسیار عاشقانه و جذاب درباره سینما می نویسد. اگر مقدور شد فهرست فیلم های منتخب دهه های گذشته را هم به تدریج در شماره های اینده منتشر می کنیم به هر حال آن چه می خوانید یک فهرست فرعی به انتخاب ماست و طبعا مثل بقیه فهرست ها منکی به فیلم هایی است که توانسته ایم ببینیم و سوادی که تا این لحظه درباره سینما اندوخته ایم، بنا بر این مدعی نیستیم خالی از اشکال است،اما الیته ادعا می کنیم در مقایسه با دیگران خالی از هرگونه غرض و مرض سیاسی، گروهی، قاره ای و ناحیه ای و یا تحمل نظریه های عجیب و غریب است. معیار مان در این انتخاب فقط دوست داشتن سینما بوده است.

کوئینین تاراتیبو ۱۹۹۴

بزرگی اش محدود به دهه نود نیست؛ یک تجربه استثنایی که در عین نادیده انگاشتش قواعد تئیب شده سینما، از برخی قواعد مشهور استفاده می کند نا اصول جدیدی را وضع کند. اباشهه از ایده های فوق العاده و لحظات بدیع که شیوه به هیچ فیلم دیگری نیستند. فیلم نامه ای شگفت انگیز که وقتی می شنویم بیست روزه نوشته شده مطمئن می شویم با نوایع سروکار داریم. شیوه استفاده از موسیقی درخشان است، بازی ها عالی و در برخی لحظات بی نظری است، شوخی ها در پیشتمین دفعه تماشا هم به اندازه اولین بار خنده دارند.

● بهترین سکانس: همه سکانس ها! هر کدام را جدا کنید و در یک فیلم بد بگذارید، آن فیلم را تماسی می کند! برای خالی نبودن عرضیه: وینست و گادر شیی که به خودش و عده های زیادی داده مجبور می شود پیکر برق می را به خانه لانس ببرد. در خانه لانس و لوله ای بر پا می شود.

● بهترین دیالوگ: همه دیالوگ ها! یک مجموعه جمله های کم نظری که با نهایت طرفت نوشته و ادا شده اند. یکی مخصوص نمونه: گفت و گوی وینست و جولز در هنگام جمع اوری قطعات جمجمه ماروین از صندلی عقب مانشون.

● بهترین بازیگر: خودتان در مورد انتخاب میان جان تراولتا، ساموئل جکسون و اومانور من تصمیم بگیرید!

● یک انتخاب ویژه: ساعت طلا

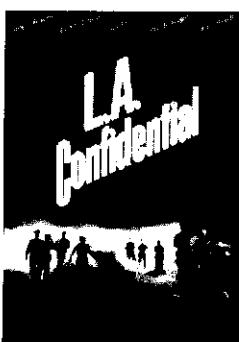
L.A. CONFIDENTIAL دریاچه لس آنجلس

● بهترین دیالوگ: مارج در وضعیت کمپوش تصادفی موفق شده مخفی گاه گنگسترها را پیدا کند و تنها دم زنده مانده در آن کلبه (گریمسروود) را دستگیر کرده و در صندلی عقب ماشیش شناده: «فکر می کنم اون شریکت بود که تو دستگاه برش بود... و او سه نفر توی برپرید... برای چه؟ برای یک کم پول ... می دونی، زندگی خیلی بیشتر از پول ارزش دارد... نمی دونی؟... حالا هم اینجا نشستی، در حالی که اون بیرون روز قشیده...»

● بهترین بازیگر: خب، البته فرانسیس مکدورماند، اما استینو بوسمی هم عالی است.

● یک انتخاب ویژه: کارل هفت تیر می کشد و به شکم پدرجین (زنی که در دیده اند) شلیک می کند و می گوید: «منه باهات شوختی دارم؟»

«رولوتوماسی». ● بهترین دیالوگ: دادلی به جک می گوید: «پسر، لازم نیست ناگهان چمدان دستکاری رو شروع کنی. برای این کار تمرین کافی نداری». ● بهترین بازیگر: کوین اسپیسی. کیم بیسیگر و راسل کراو هم دست کمی ندارند.

● یک انتخاب ویژه: یک لحظه تکان دهنده: دادلی پس از آن که افراد پلیس را برای یافتن قاتل جک وینسنس توجیه می کند، رو به اکسلی می کند و می برسد وینسنس هیچ وقت نام رولوتوماسی را بر زبان اورده بود؟ اکسلی از حیرت و وحشت بخ می کند! ایده «رولوتوماسی» واقعاً درخشان است.

● بهترین دیالوگ: دکتر لکتر با خونسردی می گوید: «یه بار دیگه هم یه امارگیر سعی کرد منو و دار به پر کردن پرسشانه بکنه... جیگرشو با کمی شراب خوردم...» ● بهترین بازیگر: آنتونی هاپکینز بهتر است یا جودی فاستر؟!

● یک انتخاب ویژه: نمایی پایانی فیلم؛ لکتر در میان جمعیت گم می شود و یکی از ترسناک ترین لحظات تاریخ سینما شکل می گیرد.

برادران کونن / ۱۹۹۶

یک فیلم تیره و تار، اما بهشت دلچسب درباره سرما، حلم، درمانگی و حماقت! کوئن ها واقعاً صاحب «سبک» شده اند. یک داستان ساده و چند خطی را با ظاهری ساده به شاهکاری بزرگ تبدیل کرده اند. تمام جزئیات کنترل شده و حساب شده شکل گرفته اند. فیلمنامه فوق العاده است و موسیقی کارتر بوروول و فیلمبرداری راجر دیکنز استادانه.

● بهترین سکانس: کارل با چمدان پویی که در دست دارد در حالی که دست دیگرش را روی فک گلوله خوردادش فشار می دهد به قصد مخفی کردن چمدان وارد محوطه وسیع کنار جاده می شود که از برف پوشیده شده. خودش را به کنار میله های حفاظت می رساند و چمدان را زیر برف دفن می کند. بلند می شود و دنبال نشانه ای می گردد تا محل دفن چمدان را به خاطر بسیار: به راست نگاه می کند: تا انتهای سفید است. به جب نگاه می کند: تا انتهای سفید است.

کرتیس هنسان / ۱۹۹۷

یک مجموعه کامل از هر آن چه در «فیلم نور» دوست داشتندی است. قصه ای بیچیده، عالی و به باد ماندنی، با انبوهی ادم و حاده و شاخ و برگ که از درون لس آنجلس دهه پنجاه و شصت سر برآورده اند. یک فیلمنامه درجه یک، با احرای درجه یک و باحضور یک تیم بازیگری درجه یک. شخصیت ها و قایعه علیرغم تعلق به سال های دور به نحو درخشانی زنده و مؤثرند. یک فیلم کامل و بی نقص.

● بهترین سکانس: دادلی اسپیت در فاصله یک سر برگ داندن تصمیمش را می گیرد: هفت تیر می کشد و از فاصله چند قدیمی مهمان ناخوانده شبانه ش را می کشد. جک وینسنس در چند ثانية باقی مانده از عمرش به شکل غریبی جان می دهد و در حالی که لبخند بر لب دارد می گوید:

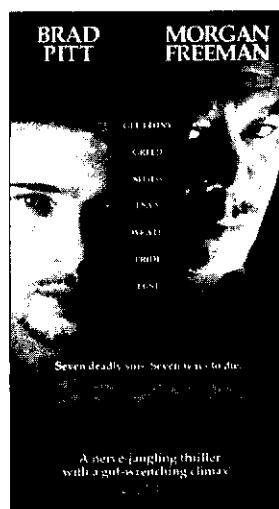
جاناتان دمی / ۱۹۹۲

یک داستان عجیب و غریب و مخوف با فضای سرد و سنگین. بهترین فعالیت عمر همه دست اندر کاران فیلم از فیلمنامه نویس و کارگردان تا بازیگران و تدوین گر و آهنگساز. فیلم به موفقیتی عظیم و همه جانبه دست یافت: از دریافت مهه ترین جوائز اسکار تا ناییرگزاری بر دیگر فیلم های دهه نود.

● بهترین سکانس: همه سکانس هایی که به گفت و گویی کلاریس استارلینگ و دکتر لکتر اختصاص دارند، واقعاً بینظیرند! خصوصاً آخرین گفت و گو درباره سلاخی برها در بیهار.

SEVEN TERMINATOR 2 THE SHAWSHANK REDEMPTION

لس آنلاین

دیوید میلز به جان دو
می‌گوید: «یه چیزی رو
خیلی دوست دارم
بدونم، دیوونه هامی
دون دیوونه هستن یا
نه؟ تا حالا شده و قنی
خودت را تنوی آینه نگاه
می کنی بگ خدایا من
چقدر دیوونم؟» ●
بهترین بازیگر:
مورگان فریمن. کوین
اسپیسی هم واقعاً عین
جنس است! ●
یک انتخاب
ویژه: سر بریده زنی زیبا
دون یک کارتون مقواهی
در وسط بیانی!

۵ SEVEN دیوید فینچر/۱۹۹۵

یک نمونه برای آن که بدانید فیلم‌سازی عالی یعنی چه.
ترکیب موزون و مسحور کننده‌ای از اینده‌های جذاب، بازیهای
عالی، کارگردانی با طراوت و فیلم‌باری استادانه. باورنداز
کردن چنین قصه نامتعارفی و قابل قبول از کار در اوردن دنیای
سیاه و نمور فیلم، از آن کارهای شاقی است که عوامل فیلم
به نحو تحسین برانگیزی از پس النجام داشش برآمدند.

● بهترین سکانس: سکانس ماقبل آخر؛ جان دو در
صندلی عقب ماسین در پشت میله‌ها نشسته و به نظر می‌رسد
کارش تمام است و دیگر به موجود بی‌آزاری تبدیل شده، اما
هنوز حیرت انگیزترین ترفندش در راه است. بهزادی جهنمی
بر پا خواهد کرد. ●
بهترین دیالوگ: همه دیالوگ‌های همان سکانس؛

می‌شود! تعقیب و گریز
در آبراهه عالی ساخته
شده و همیشه تماسایی
است. ●
بهترین
دیالوگ: همان جمله
معروف ترمیناتور، «باز
خواهم گشت». ●
بهترین بازیگر:
آنلوند شوارتزنگر
●
یک انتخاب
ویژه: خود جیمز کامرون!
فیلم واقعاً بیش از هر
کس دیگر متعلق به
اوست.

۶ ترمیناتور ۲، روز داوری TERMINATOR 2: THE Judgement Day جیمز کامرون/۱۹۹۱

نمونه‌ای جذاب و دلپذیر از یک اکشن درست و حسابی با
قصه‌ای بدیع که مفاهیم چند لایه‌ای را راشاهه می‌دهد. بهترین
فیلم کارگردانی که قلاً تسلطش بر داستان گویی و جلوه‌های
ویژه تجربه نشده را نشان داده بود. نمونه‌ای برای اثبات این
نکته که هر داستان عجیب و غیرقابل تصویری را می‌توان با
اجراه اصولی و محکم برای تماساگر باورنداز جلوه داد.

● بهترین سکانس: از اولین رویارویی دو روبوت نا
لحظه‌ای که تی ۱۰۰۰ از میان آتش بیرون می‌آید و از تو ساخته

طنز‌آمیز است. یک لحظه
طنبناک! ●
بهترین دیالوگ:
الیس بود(د) پس از
آزادی در یک سویر
مارکت کار می‌کند و
همیشه برای رفتن به
توالت از صاحب کارش
اجازه می‌گیرد. صاحب کار
می‌گوید این قدر برای
توالت رفتن اجازه نمی‌گیر!
بودی می‌گوید چهل سال
است برای ادار کردن
اجازه گرفته‌ام، بدون اجازه یک قطره هم نمی‌آید!

● بهترین بازیگر: مورگان فریمن. تیم رایزتر هم خیلی
خوب است. ●
یک انتخاب ویژه: اندی دوفین سال‌ها برای مجلس
ایالتی نامه می‌نویسد و صدها نامه پست می‌کند تا به خواسته‌اش
بررسد!

۷ رهایی شاوشنک THE SHAWSHANK REDEMPTION فرانک دارابونت/۱۹۹۴

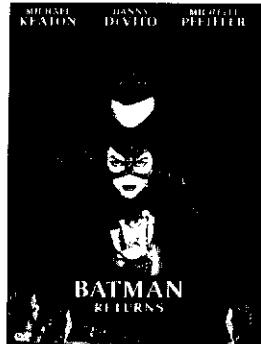
یک قصه پریان درباره آدم‌ها و محیطی که اصلاً این
حرف‌ها را برترمی‌دارد! کل داستان استیفن کینگ در اصل و
فرع چیز چندان تازه‌ای در برندارد، اما دارابونت آن قدر خوب
تعریف‌ش می‌کند که با همین یک فیلم در فهرست بهترین
قصه‌گویان تاریخ سینما قرار می‌گیرد. فیلمی متکی بر همه
عناصر سینمای کلاسیک که تمیز و درست و کامل ساخته شده
است، بدون مبالغه، بدون شارلاتان بازی، بدون اشتیاه.

● بهترین سکانس: کاملاً نگران و ضعیت اندی دوفین
شده‌ایم. صحیح می‌شود و می‌بینیم در سول نیست! چطور ممکن
است؟ همه راز در پشت پوستر بزرگ راکوئل ولش است: دوربین
درون حفره عظیم حرکت شبیه‌ت بازی را آغاز می‌کند و از
صورت حیرت‌زده ریس زندان دور می‌شود. موسیقی هم

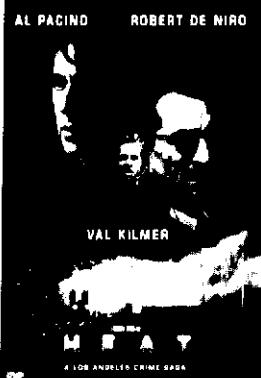
۱۰ فیلم برگزیده انجمان ملی منتقدان آمریکا از دهه نود:

- ۱- فهرست شیندلر
- ۲- نجات سرباز رایان
- ۳- محروم‌انه
- ۴- لس آنجلس
- ۵- فارست گامب
- ۶- سکوت بردها
- ۷- عفارگو
- ۸- رهایی شاوشنک
- ۹- ناخوشود
- ۱۰- رفقای خوب
- ۱۱- با گرگ‌ها
- ۱۲- می‌رقصند

BATMAN RETURNS TAKES THE UNUSUAL SUSPECTS

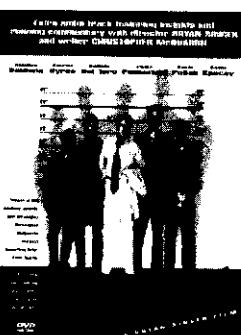

- بهترین دیالوگ: میتوسد و لباس زن گریهای را می‌دوزد!
- بهترین دیالوگ: ماکس شرک، پهنت‌زده از دیدن زنی که شب قبل کشته: «سلینا!... سلینا... سلینا...» سلینا حرفش را قطع می‌کند: «اسم همینه ولی فرسوده‌اش نکن عزیزم، و گرنه مجبورت می‌کنم بدمونه تازه شو برام بخری!»
- بهترین بازیگر: میشل فایفر. دنی دوویتوهم بی‌نقص است.
- یک انتخاب ویژه: زن گریهای فروشگاه را ماده انفجار کرده، با حرکات آکریوپاتیک خودش را به وسط خیابان می‌رساند، می‌ایستد: «میو!» پشت سرش آتش شعله می‌کشد.

کنی». ● بهترین بازیگر: رابرت دونیرو. نگاه‌هایش بی‌نظیرند.

- یک انتخاب ویژه: وقتی وال کیلمز از ماشین پیاده می‌شود و به بالکن خانه‌اش نگاه می‌کند، اشلی جاد به او می‌فهماند که بهتر است دویاره سوار ماشین شود و فرار کند: بازی اشلی جاد کیفیتی غیرعادی دارد؛ مایکل مان سر صحنه، اجرای این لحظه جادویی را چطور توضیح داده است؟!

- بهترین دیالوگ: کلیزرسوزه می‌گوید: «بزرگ‌ترین نیرنگ شیطان این بود که همه را متقادع کرد که وجود ندارد!»
- بهترین بازیگر: کوین اسپیسی
- یک انتخاب ویژه: وقتی دیوید کویان در حال قدم‌زن پشت سر وربال مشغول تظریه‌پردازی درباره ماهیت کلیزرسوزه است، وربال پنهانی لبخند می‌زند. معركه است!

۸. دراکولا برای استوکر (فرانسیس فورد کاپولا)
- ۹- برش‌های کوتاه (رابرت آتنمن)
- ۱۰- ماتریکس (برادران واچوفسکی)

- ۱- زنرا (جان بورمن)
- ۲- سگ‌های ابزاری (کوئتنن تارانتینو)
- ۳- جی‌اف‌کی (بولانسکی)
- ۴- دلالان سیز (فرانک دارا بونت)
- ۵- غریزه اصلی (بل دارا بونت)
- ۶- خودی (مایکل مان)
- ۷- عر ماه تلخ (دومن بولانسکی)
- ۸- تارانتینو (بوراستون)
- ۹- زنرا (جان بورمن)

۸. بهترین بازیگر مرد Batman Returns

تیم برتون ۱۹۹۲

یک فانتزی سیاه با الهمان‌های تیم برتونی که بیش از دیگر فیلم‌هایش کامل و پخته است. هیچ‌کس به اندازه او توانایی تأسیس دنیای شخصی اش را در میان چهره‌های کلیشه شده و داستان‌های تکراری ندارد. کاراکتر مالیخولیای زن گریهای با آن دیالوگ‌های هذیان‌آلو و جذاب، فوق العاده است. موسیقی دنی الفن عالی است.

- بهترین سکانس: سلینا کایل از ساختمانی مرتفع به پایین انداخته شده و گریه‌ها دورش جمع شده‌اند. هنوز نفهمیده‌ایم دقیقاً چه اتفاقی افتاده که قطع می‌شود به خانه سلینا، وارد می‌شود به شوه‌ری که هرگز نداشته و ندارد اطلاع می‌دهد به خانه آمد، همه چیز را خرد و خمیر می‌کند، با اسپری روی دیوار چیزهایی

۹. مخصوصه (التهاب) Heat

مایکل مان ۱۹۹۵

دانستان گرم و جذاب فیلم با شخصیت‌های گیرا و مؤثث هر سلیقه‌ای را محاب می‌کند. ایده رویارویی دزد و پلیس جذاب است، آدم‌های فیلم هیچ کدام خوبشخت نیستند، چه قهرمان، چه ضدقهرمان، هر دو گروه در چاله‌هایی که خودشان کنده‌اند گرفتار شده‌اند و با مرگ بازی می‌کنند. فیلم‌نامه و کارگردانی و بازی‌ها بی‌نقص است و فیلم‌برداری دانه اسپیوتوی عالی.

- بهترین سکانس: سرقت از بانک.
- بهترین دیالوگ: همان جمله معروف مک‌کالی: «به هر چیز آن قدر دلبستگی پیدا کن که بتوانی ظرف سی ثانیه ترکش

۱۰. مظنونین همیشگی The Usual Suspects

برايان سینگر ۱۹۹۶

عجیب‌ترین و جسورانقهرین داستان سینمایی دهه نو. قهرمان قصه، خود شیطان است و کارگردانی فیلم راهم خودش به عهده دارد؛ فیلم محصل ذهن آدم‌هایی است که برای نوآوری حد و مرزی قائل نیستند. برای لذت بردن از فیلم باید حداقل سه بار تماشایش کردا!

- بهترین سکانس: سکانس آخر با غافلگیری تکان‌دهنده و غنای صوتی و تصویری اش.

یک فهرست

جانشینی:

- ۱- ده فیلمی که به دشواری توانستیم از فهرست اول خارج کنیم!

یک فهرست دیگر:

ده فیلمی که نمی‌توان به راحتی کتاب‌گذاشت!

- ۶- باشگاه مبارزه (دیوید فینچر)
- ۷- بارتون فینک (برادران کوئن)
- ۸- مریخ حمله می‌کند (تیم برتون)
- ۹- عصر مخصوصیت (مارتن اسکورسیزی)
- ۱۰- فارست گامپ (رابرت زمه کیس)

- ۱- رفقای خوب (مارتن اسکورسیزی)
- ۲- تنگه وحشت (مارتن اسکورسیزی)
- ۳- تلما و لویز (ریدلی اسکات)
- چشم‌مان کاملاً بسته (استنلی کوبیرک)
- ۵- جکی‌براون (کوئنین تارانتینو)

۱۰ فیلم برگزیده سایت سینمایی IMDB

- ۱- رهابی شاوشنک
- ۲- فهرست شیندلر
- ۳- مظنونین همیشگی
- ۴- زیبایی آمریکایی
- ۵- باشگاه مبارزه
- ۶- عزیزی زندگی
- ۷- قصه‌های بازاری
- ۸- ماتریکس
- ۹- رفقای خوب
- ۱۰- سکوت بردها

پرمدعاها:

ده فیلمی که بی‌دلیل تحسین شدند!

۱- فهرست شیندلر (استیون اسپلیتر): حتی با صرف نظر از حواسی سیاسی فیلم که گاه غیر قابل تحمل می‌شود، ساختی ماننا لایسنس بی‌رمق اعصاب خردکننده است؛ در آخرین سکانس حضور اسکار شیندلر، لیام نیسون کم‌مانده استریپ نیز کند تا تماشاگر متفاوت شود او انسان دوست بی‌نظیری است که اگر می‌توانست زندگی اش را فدا می‌کرد تا یک یهودی دیگر را هم نجات دهد.

۲- بیمار انگلیسی (آنتونی مینگلا): اینواع تربیبات جمع شده تا فیلم مکانی را در میان هیاهو استقبال شد، اما اختصاص دهد، اما همه‌ای اینها باعث نمی‌شود ساختار سنتی فیلم به چشم نیاید.

۳- باگرگ‌ها می‌قصد (کوین کاستن): نمونه همان چیزی که می‌گویند هالیوودی‌ای در میان هیاهو استقبال شد، اما به سرعت از یادها رفت و بازیگر و کارگردانش به یک آدم درجه دو تبدیل شد.

۴- قاتلین بالقطره (ایوراستون): از آن فیلم‌هایی که سازندگانشان دست به هر کاری می‌زنند تا ثابت کنند متفاوتند، اما در واقع هیچ کار مهمی انجام نداده‌اند.

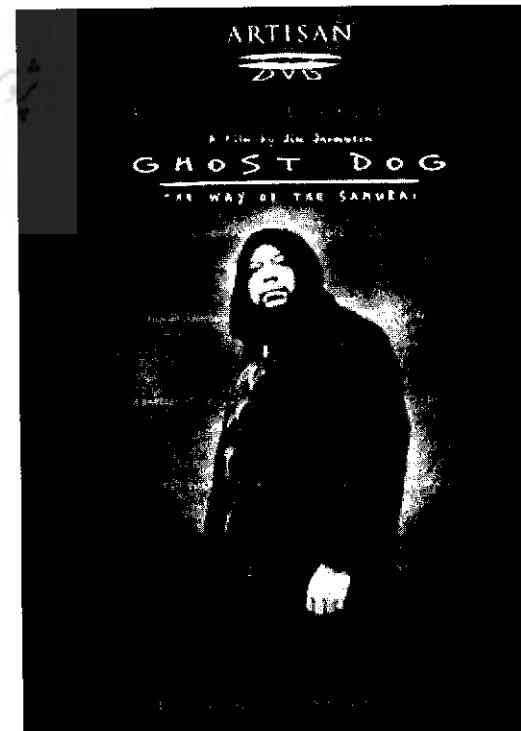
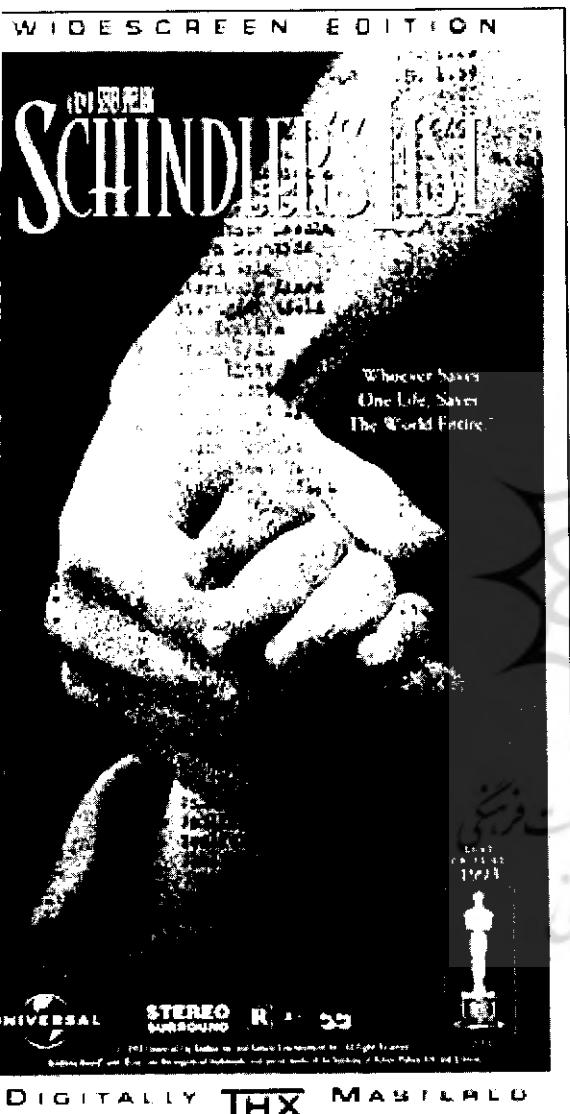
۵- گوست داک:

سلوک سامورایی (جیم جارموش): خلی متظاهرانه است، واقع‌آین قدرها که می‌گویند فیلم مهمی نیست؛ آن سامورایی / گنگستر کفترپاراز با بازی غلوامیز فارست ویتاکر و موسیقی خوب اما نچسب. اجزای فیلم برخلاف نظر دوستدارانش هر کدام ساز خود را می‌زنند و خوب ترکیب نشده‌اند.

۶- شکستن امواج (لارس

فون تری بر): این یکی دیگر وحشت‌ناک است؛ یکی از پرمدعا ترین و مهم‌ترین فیلم‌های تاریخ سینما.

۷- پل‌های مدیسن کانتی (کلینت ایستود): حتی معدود لحظات جذابیت به دلیل اشکالات بنیانی قصه نابود می‌شود. کاراکترهایش زیادی بی‌شمرند!

۸- زندگی زیاست (روبرتو بنیتی): یک کمدی معمولی با برخی شوخی‌های با مزه و سیاری شوخی‌های بیمزه؛ چه خبر است این قدر شلوغ‌شون می‌کنید؟!

۹- گام معلق لکلک (شو آنجلو بولوس): به همان دلایل قدیمی! به دلیل این که امثال آنجلو بولوس در تظاهر و جلوه فروشی و جاذب خودشان به جای اساتید بزرگ تخصص دارند و بعضی‌ها هم عاشق این نوع ادا و اطوارها هستند.

۱۰- زندگی دوگانه و روینیکا (کریستف کیشلوفسکی): یک فیلم کاملاً معمولی و در لحظاتی پیش پا افتاده. خلی از لحظات و ایده‌هایی که در فیلم تحسین شدند دست دوم و تکراری نند.